

Szeretettel köszöntjük Csurgay Árpád professzort 90. születésnapja alkalmából!

Idén szeptemberben tölti be 90. évét a Széchenyi díjas akadémikus [Csurgay Árpád](#), a magyar mérnök-informatika egykori születésének emblematisztikus alakja. A nagyszerű mérnök, elméleti kutató, az információelmélet kiváló tudósa nagyon sokaknak volt kollegája, tudós társa, oktatója, mentora vagy épp főnöke.

Próbálom tömören áttekinteni szakmai életútját – nem könnyű: igen gazdag és változatos. A főbb csomópontok kiemelésére szorítkozom.

A BME-n 1959-ben végzett híradástechnikai villamosmérnökként. Egyetemi tanulmányait követően 20 éven át volt a Távközlési Kutató Intézetben (TKI) mikrohullámú, majd mikroelektronikai eszközök és áramkörök kutatója; 1976-ban kinevezték az intézet tudományos igazgatójává. Mindeközben a BME Elméleti Villamosság-tan Tanszék vendégoktatója is volt. Az egyetemen – már diákként is – szoros szakmai közelségbe került Simonyi Károly professzorral; e kapcsolat egyik későbbi gyümölcse a kettejük által közösen írt egyetemi szakkönyv az információtechnika fizikai alapjairól (1997), amely nemcsak a címében jelzett téma újdonságának erejénél fogva, de a szerzők kiváló ismeretterjesztő, pedagógiai érzéke okán is széles körben lett méltán népszerű. A tudományos felfutás következő lépései: egyetemi doktori fokozat (1964); postdoctoral kutatás a New York-i Polytechnic Institute of Brooklyn mikrohullámú kutatási részlegénél (1966/67); MTA műszaki tudományok doktora fokozat (1973).

A TKI-s időszakát követő állomásai kulcsszavakban: rövid kitérő a KFKI-ban; majd Vámos Tibor meghívására kutató csoportját az MTA SZTAKI-ban vezette tovább (1981-1985); 1983-ban megválasztották az MTA levelező, majd 1985-ben rendes tagjának és egyúttal általános főtitkárhelyettesének (1985–1993). 1987-től a BME Fizika Intézetében félállású egyetemi tanár, tanszékvezető; majd 1993-tól 2006-ig az Elméleti Villamosság-tan Tanszéken volt egyetemi tanár. 2000 óta a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Információs Technológia és Bionikai Karán tanít, ahol 2006-ban professzor emeritus lett.

Vendégprofesszor volt Frankfurtban (Goethe Universität Angewandte Physik), Münchenben (TU München) és 15 éven át félállásban az indianai Notre Dame Egyetem Center for Nanoscience and Technology kutatóközpontjában. Tagja két európai tudományos akadémiának (Academia Europaea, London; Európai Tudományos és Művészeti Akadémia, Salzburg).

Mindig szakmája legélenjáróbb kutatási területei izgatták: mindez az áramkör elmélet mikrohullámú és optikai alkalmazásaival kezdődött; majd a nanoelektronika, utóbb a kvantum-technológia mai napig tartó alkalmazásaival folytatódott.

A tranzisztornélküli kvantum sejtautomata (QCA) egyik feltalálójával, Wolfgang Poroddal számos nanotechnológiai tárgyú publikáció szerzője. Több mint száztiz tudományos publikációt jegyez, valamint három szabadalmat.

Akik nem ismerik (vannak ilyenek?), azoknak sokat elárul a fenti pályakép kiváló képességeiről. Akik ismerik, azok azt mondhatják: micsoda száraz, szűk pályarajzot skicceltem ide; ebből személyisége alig ismerszik meg. S valóban, a szívélyes, kedélyes, csevegős, minden iránt érdeklődő, társasági, a hagyományos valódi polgári értékrendet vérében, lelkében viselő, másokat erre terelő, nevelő, irányító kollega színes egyéniségéről semmit nem mondtam el. Pedig a tudományos eredmények és munkasikerek ezen jellemvonások mentén kristályosodtak ki jól értelmezhető és könnyen értékelhető emberi minőséggé.

Csurgay egy olyan időszakban végezte tanulmányait és kezdte el tudományos-kutató életét, amelyben szakmája – a villamosipar, elektronika, informatika – soha korábban nem ismert sebességgel, sőt gyorsulással kezdett el fejlődni, változni. Amit jószerivel megtanult korábban, azt már neki kellett megváltoztatnia, tovább alakítani, és – ami a legnehezebb – tovább adni az újabb és újabb kutató-fejlesztő generációknak. Ha azt mondom, mikrohullámú és mikroelektronikai áramköröktől eljutott a nanotechnológiáig és bionikáig (elő struktúrák műszaki technológiákkal történő realizálása), mindent elárulok a széles spektrumról, amelyben sikeresen működött. S azt is elárulom ezzel, hogy folyamatosan és mindig az aktuális kort azon pillanatban „meghazudtoló”, na jó: meghaladó, jövőt formáló kérdések foglalkoztatták. Így van ez még napjainkban is.

„Kíváncsi” – vagy ahogy elegánsabban fogalmaztam: érdeklődő – természete a mi nagy szerencsénk. Hiszen e természete vezette számos tudományos eredményhez és sikerhez – mindannyiunk és a tudományos élet hasznára, vagy akár épp kollegák szakmai megsegítésére. E természete ugyanakkor túlmutat a száraz szakmai érdeklődésen. S nemcsak a kultúra, a művészetek, különösen az irodalom, zene iránt nyilvánul meg, hanem embertársai sorsa, tevékenysége iránt is. Ettől igazán szívélyes, kedves, mondhatni szórakoztató az egyénisége – akár társasági együttlétek alkalmával is.

S ne feledjük el megemlíteni mindennapjainak bensőséges világát: szeretett nagy családját. Különös, maga választott sorsa: a két világot mintegy interfészként köti össze villamosmérnök-
oktatótárs felesége. Három gyermek, tizenkét unoka és (ez idő szerint) három dédunoka veszi
őket körbe.

Kedves Árpád, „szolgálj” még sokáig épülésünkre, hasznunkra és – nem utolsó sorban -
élvezetünkre!

Breuer Pál

*Csurgay Árpádról a Neumann János Számítógéptudományi Társaság Informatikatörténeti
Fóruma „Arcképek a magyar informatika történetéből” sorozata keretében készült
videóportré itt érhető el.*